

Diamant
ONDERWIJS & KINDEROPVANG

Protocol Meldcode
huiselijke geweld en kindermishandeling
Meldcode met afwegingskader

Inhoud

Protocol Meldcode.....	1
huiselijke geweld en kindermishandeling	1
Meldcode met afwegingskader	1
Inleiding	3
De Meldcode	3
Situaties van onveiligheid	3
Acute onveiligheid.....	3
Structurele onveiligheid.....	4
Disclosure	4
Afwegingsvragen	4
Overzicht wettelijk verplichte 5 stappen.....	5
Vijf afwegingsvragen	6
Wettelijke verplichtingen	8
Verantwoordelijkheid	8
Documenteren	9
Deskundigheid eer gerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis	9
Informatie over meldrecht in relatie tot beroepsgeheim	9
Meldrecht	9
Verwijsindex risicjongeren	10
Participatie van kinderen.....	10
Betekenisvolle participatie.....	10
1. De leerling informatie geven over het proces.....	11
2. De leerling informeren over hun recht op te groeien in veiligheid.....	11
4. Vragen en luisteren naar de mening/visie van het kind	11
5. De mening van het kind in de besluitvorming	11
6. Route bij disclosure	12
7. Steun	12
8. Tips voor gesprek	12
Bijlage(n)	13
Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure	13
Acute onveiligheid.....	13
Disclosure	15
Signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik. Signaleringslijst 4 tot 12 jaar.	17
De signalen Lichamelijk welzijn.....	17
Gedrag van het kind	17
Signalen specifiek voor seksueel misbruik	18
Algemene tips voor een gesprek met kinderen	20
Algemene tips voor een gesprek met ouders	21

Inleiding

Vanaf januari 2019 moeten organisaties met de verbeterde Meldcode en het afwegingskader werken. De verbeterde Meldcode is tot stand gekomen om situaties van onveiligheid beter en eerder in beeld te krijgen. In de Meldcode is in stap 4 en 5 een *afwegingskader* opgenomen. Het afwegingskader bestaat uit vijf vragen.

In de verbeterde Meldcode is ook de *participatie van kinderen* opgenomen. Het gaat hierbij om negen *actiepunten*, en in stap 3 is het gesprek met het kind toegevoegd.

De Meldcode

De Meldcode is gebaseerd op drie pijlers: *Meldnormen*, *Situaties van Onveiligheid* en de *Afwegingsvragen*.

Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?

Beroepskrachten *moeten* een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In **alle** gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure (zie 3 en volgende pagina)
2. In alle **andere** gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Situaties van onveiligheid

In het afwegingskader zijn er situaties vastgelegd waarin de beroepskracht *altijd* moet melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarbij er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid
- Disclosure (d.w.z. kind/volwassene geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling /verwaarlozing)

Acute onveiligheid

Een zorgvrager die in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de *afwezigheid* van de meest basale

verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

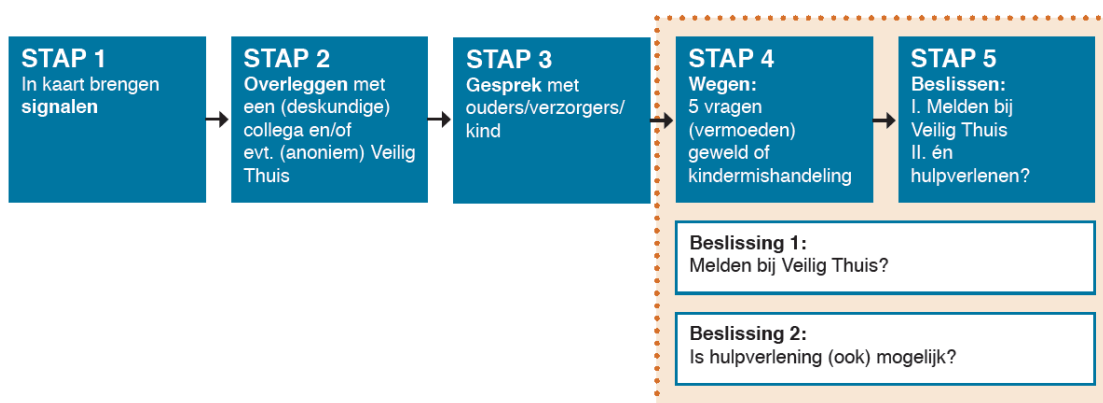
Disclosure

Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een beroepskracht zonder hulp te vragen. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Dit noemen we *disclosure* oftewel: onthulling. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afwegingsvragen die u in stap 4 stelt.

Voorbeelden van acute, structurele onveiligheid en disclosure voor deze beroepspraktijk zijn te vinden in de bijlage(n).

Afwegingsvragen

Het *afwegingskader* (toe te passen in stap 4), bevat de vijf *afwegingsvragen* waarmee beroepskrachten bij de twee beslissingen, die in stap 5 van de meldcode moeten worden genomen, worden ondersteund.

Figuur 1: De vijf stappen uit de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, beknopte weergave.

Ter ondersteuning van de beslissingen in stap 5 is in stappen 4 en 5 een afwegingskader toegevoegd.

Bron: Afwegingskader Meldcode onderwijs en leerplicht/RMC

Overzicht wettelijk verplichte 5 stappen

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- De leerkracht signaleert en observeert.
- De signalen worden in kaart gebracht en genoteerd in ESIS(extern contact-Meldcode-Veilig Thuis).
- Op school kunnen feitelijk op dagelijkse basis 'kindchecks' plaatsvinden.

De kindcheck is onderdeel van de meldcode, maar gericht op professionals die contacten hebben met volwassenen en niet met hun kinderen en daarom niet beschikken over kindsignalen. Signaleren van kindermishandeling gebeurt op basis van oudersignalen. Daarnaast geldt de kindcheck voor **professionals die met kinderen werken**, zoals in de jeugdgezondheidszorg of op een kinderafdeling. Ook hier kunnen 'oudersignalen' leiden tot zorgen om kinderen.

Stap 2: Collegiale consultatie

- De betreffende leerkracht bespreekt de signalen, observaties met de aandachtsfunctionaris.
- Indien nodig wordt er advies gevraagd aan deskundigen gekoppeld aan de school te weten SMW+, schoolmaatschappelijk werk, het gezinscoachmaatje van het CJG en/of extern, Veilig Thuis.
- Indien het gerelateerd geweld betreft, kan advies ingewonnen worden bij de deskundige bij de politie.
- Verslaglegging wordt genoteerd in ESIS (extern contact-Meldcode-Veilig Thuis).

Stap 3: Gesprek met betrokkene(n) en kind

- De betreffende leerkracht en de aandachtsfunctionaris gaan in gesprek met de ouders en/of het kind.
Dit gesprek wordt nooit gevoerd door één collega. De aandachtsfunctionaris, intern begeleider of directie dient hierbij aanwezig te zijn.
- In dit gesprek worden de waargenomen signalen besproken. Onderwerpen worden voorbereid.
Mogelijk worden de vermoedens door dit gesprek weggenomen omdat ouders of het kind een verklaring hebben voor de signalen.
- Verslaglegging wordt genoteerd in ESIS (extern contact-Meldcode-Veilig Thuis).

Stap 4: Wegen van geweld en/of kindermishandeling

1. Heb ik op basis van stap 1 tot en met 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?
 2. Heb ik een vermoeden van acute of structurele onveiligheid?
- De vijf afwegingsvragen (zie in het figuur hieronder) worden besproken met de betreffende leerkrachten, overige betrokkenen bij het kind (vakleerkrachten, vorige groepsleerkrachten) en de aandachtsfunctionaris.
 - Bij twijfel wordt er altijd advies gevraagd bij Veilig Thuis.
 - Verslaglegging wordt genoteerd in ESIS(extern contact-Meldcode-Veilig Thuis).

Stap 5: Beslissen met Veilig Thuis:

In Stap 5 worden twee beslissingen genomen:

1. Het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en, vervolgens
2. Het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen.

- De aandachtsfunctionaris vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen.
- Vervolgens besluit de aandachtsfunctionaris of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Bedenk hierbij ook op basis waarvan hiertoe gekomen is.
- Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan eventueel ook anoniem.
- Voordat er een melding gedaan wordt bij Veilig Thuis vindt er een gesprek plaats met ouders. Er wordt verteld dat er een melding gedaan zal worden en wat de aanleiding daartoe is.
- Verslaglegging (beweegredenen van de melding) wordt genoteerd in ESIS (extern contact-Meldcode-Veilig Thuis).

Vijf afwegingsvragen

	1	<i>Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</i> Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier. Ja: Ga verder met afweging 2.
Meldnorm 1	2	<i>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</i> Nee: Ga verder met afweging 3. Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.
Meldnormen 2 en 3	3	<i>Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i> Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Ga verder met afweging 4.

4	<p><i>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten?</i></p> <p>Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis.</p> <p>Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.</p>
5	<p><i>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis.</p> <p>Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.</p>

Wettelijke verplichtingen

Verantwoordelijkheid

Beschrijving van de verantwoordelijkheden en taken van de verschillende medewerkers binnen de school:

Directie

- Een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling aanstellen.
- Biedt jaarlijks deskundigheidsbevordering aan medewerkers aan op het gebied van de meldcode.
- Evalueren jaarlijks de werking van de meldcode en zetten zo nodig acties in gang om de toepassing van de meldcode te optimaliseren.
- Geven jaarlijks op een teamvergadering aan het begin van het schooljaar bekendheid aan het doel en de inhoud van de meldcode op school.
- Maken afspraken over de manier van opschalen van verantwoordelijkheid indien de signalering en verwijzing voor een leerling stagneert.
- Dragen eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de meldcode.

Aandachtsfunctionaris

- Is deskundig op het aandachtgebied van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Functioneert als vraagbaak binnen de school voor informatie over de meldcode.
- Herkent signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Heeft kennis van de stappen volgens de meldcode.
- Stelt taken van eenieder en legt deze vast in de meldcode.
- Vult de sociale kaart in de meldcode in
- Voert de aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur uit.
- Legt samenwerkingsafspraken vast met ketenpartners.
- Instrueert (nieuwe) medewerkers over de werkwijze van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Coördineert de uitvoering van de meldcode bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Waakt over de veiligheid van de leerling bij het nemen van beslissingen.
- Neemt zo nodig contact op met Veilig Thuis voor advies of melding.
- Neemt zo nodig deel aan het overleg welke zorg draagt voor zorg, begeleiding, behandeling of veiligheid van de leerling.
- Ondersteunt de uitvoerend medewerker.
- Evalueert de genomen stappen met betrokkenen.
- Ziet toe op, indien van toepassing, een zorgvuldige kindcheck.
- Ziet toe op zorgvuldige omgang met de privacy van de betreffende leerling.
- Ziet toe op dossiervorming en verslaglegging.

Leerkracht/ onderwijsassistent/ intern begeleider

- Herkent de signalen die kunnen wijzen op vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Meldt de aandachtsfunctionaris in bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Overlegt met de aandachtsfunctionaris bij zorg over een leerling.
- Voert afspraken uit die zijn voortgekomen uit overleg, zoals observeren of een gesprek met de leerling of wettelijk vertegenwoordiger.
- Legt op zorgvuldige wijze van objectieve verslaglegging.
- Bespreekt resultaten van de ondernomen stappen met de aandachtsfunctionaris.

Documenteren

Dossiervorming vindt plaats in ESIS (extern contact-Meldcode-Veilig Thuis).

Het is belangrijk dat voor iedereen duidelijk is op welke manier én in welk dossier gegevens genoteerd worden. Zeker bij het maken van dossieraantekeningen over vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling is het van belang helder onderscheid te maken tussen *objectieve* en *subjectieve* beschrijvingen in het dossier.

Een *objectieve* beschrijving is een exacte omschrijving van wat je ziet en hoort. Het liefst is het zelfs een letterlijk citaat van wat iemand zegt, of doet. Op deze objectieve beschrijving kan een *eigen (subjectieve)* interpretatie laten volgen. Een voorbeeld is: Ze riep: “nee, nee, dat wil ik niet”. Ik vond haar reactie erg heftig. Ook bij het beschrijven van letsels en klachten is het belangrijk eerst een zo objectiefmogelijke beschrijving te geven. Bijvoorbeeld: “ik zie meerdere blauwe plekken van ongeveer 1 bij 1 centimeter op de bovenarm”. Hierna kan eventueel weer een eigen (subjectieve) interpretatie worden beschreven, bijvoorbeeld: “het lijken gripmarks”. Subjectieve bevindingen mag ook opgenomen worden in het dossier, wel is het dan belangrijk dat de volgende regel wordt aangehouden: “Geef eerst een objectieve beschrijving van wat er wordt gezien, en pas daarna een subjectieve interpretatie!”

Deskundigheid eer gerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eer gerelateerd geweld. Zo dient men in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. U kunt een op het gebied van eer gerelateerd geweld deskundige raadplegen of Veilig Thuis.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Neem in dergelijke gevallen direct contact op met een aandachtsfunctionaris eengerelateerd geweld bij de politie of een andere in uw eigen Meldcode vermelde deskundige op dit specifieke terrein.

Informatie over meldrecht in relatie tot beroepsgeheim

Meldrecht

De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een cliënt zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (art. 5.2.6 Wmo). Dit biedt iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als zijn cliënt, patiënt of leerling daar geen toestemming voor geeft. Daarnaast biedt het meldrecht beroepskrachten de mogelijkheid om informatie over een cliënt, patiënt of leerling te verstrekken als Veilig Thuis daarbij in een

onderzoek naar vraagt. NB: Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Verder is het van belang dat de aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen aantoonbaar is, en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest. Alle stappen van de meldcode zijn zorgvuldig doorlopen, en de gesprekken met de betrokkene(n) zijn gevoerd.

Verwijsindex risicojongeren

De organisatie moet zijn medewerkers op de hoogte stellen van de meldingsprocedure voor de Verwijsindex risicojongeren. Dit geldt alleen voor organisaties die bevoegd zijn een melding te doen in dit systeem.

Participatie van kinderen

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen.

Om de participatie van kinderen op te nemen, is gebruik gemaakt in dit protocol van de opgestelde actiepunten uit de *“Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”* (VWS, 2018).

Betekenisvolle participatie

* Zorg voor een goede voorbereiding zodat het kind goed geïnformeerd een mening kan vormen. Kinderen hebben informatie nodig over het recht om hun mening te geven in zaken die ook hen raken, over de vraag die er nu ligt en over de impact die hun mening kan hebben op de uitkomsten. Het is belangrijk dat het kind weet wat mogelijke gevolgen van participatie zijn en welke mogelijkheden er zijn om de mening te delen (zelf of via een vertegenwoordiger). Onderdeel van de voorbereiding is ook dat het kind weet wanneer, hoe, waar en met wie de communicatie plaatsvindt. Het kind heeft hier een belangrijke stem in.

* Stel het kind in staat zijn of haar mening vrijelijk te uiten. Het uitgangspunt is dat ieder kind in staat is om zijn/haar mening te uiten. De volwassene sluit aan bij de mogelijkheden van het kind. De omgeving waar het gesprek plaatsvindt is daarbij belangrijk, maar ook de houding en vaardigheden van de volwassene.

* Weeg de visie van het kind mee in de besluitvorming: geef passend gewicht aan de mening van het kind. Bekijk per kind naar de mogelijkheden van participatie. Neem de mening van het kind serieus en zorg ervoor dat het een belangrijke rol speelt in de besluitvorming. Bij het wegen van de mening van het kind in de besluitvorming wordt rekening gehouden met de capaciteiten van het kind.

* Koppel terug wat met de mening van het kind is gedaan. Onderdeel van het participatieproces is dat het kind geïnformeerd wordt over de beslissing en de rol die de mening van het kind in de besluitvorming heeft gespeeld. Het integreren van terugkoppeling aan het kind is een goede check of de mening van het kind voldoende is meegewogen. Bovendien is terugkoppeling van groot belang voor het kind zodat het kind zich serieus genomen voelt, weet waarom de beslissing zo genomen is (ook als anders is beslist dan wat het kind voor ogen had) en kan reageren op de beslissing.

*Stel het kind in staat om in verweer te komen tegen een beslissing. Het is belangrijk dat kinderen weten welke klacht-, bezwaar- en beroepsprocedures er beschikbaar zijn als zij vinden dat zij onvoldoende gelegenheid hebben gekregen om hun mening te geven of onvoldoende is meegewogen.

Concrete handvatten om ervoor te zorgen dat participatie betekenisvol is:

1. De leerling informatie geven over het proces

- Wie wat aan het doen is.
- Waarom diegene dit aan het doen is.
- Wanneer dit gebeurt.
- Wat de zorgen zijn.
- Welke besluiten er genomen worden, door wie, over wat en wanneer.
- Wanneer er terugkoppeling is van bijv. Veilig Thuis en waarover.
- Mogelijkheden voor het kind voor participatie, meedenken, mening geven.
- Waar en hoe zij kunnen aangeven dat zij het oneens zijn met een beslissing of met de manier waarop hun mening is meegewogen.

2. De leerling informeren over hun recht op te groeien in veiligheid.

- Geven van informatie aan de leerling over hun recht om veilig op te groeien.
- Wat de een normale omgang tussen ouder en kind is.

3. Recht op eigen mening

- Informatie over hun recht om betrokken te worden, om hun mening te geven en de mogelijkheden te participeren.
- Uitleg/overleg over de manier en momenten waarop het kind kan participeren.

4. Vragen en luisteren naar de mening/visie van het kind

- De mening van het kind over bestaande zorgen.
- De door het kind geopperde oplossingen.
- De mening over voorgestelde beslissingen.

5. De mening van het kind in de besluitvorming

- De mening van het kind wordt meegenomen en meegewogen in de besluitvorming.
- Het kind informatie krijgt over het uiteindelijke besluit en dat zijn of haar visie daarop gevraagd wordt.
- Het kind informatie krijgt over hoe zijn/haar visie is meegewogen in de besluitvorming.

- Het kind bezwaar kan maken.
- Bezwaar van het kind tegen de voorgenomen beslissing wordt meegewogen.

6. Route bij disclosure

In het geval van disclosure, hoe en wie de route bespreekt met het kind:

- Direct contact met Veilig Thuis en gezamenlijk vervolgstappen te bepalen.
- Hierover eerlijk en helder zijn naar een kind toe. Indien dit niet is verteld aan het kind, kan het heel erg schrikken van alles wat er opeens in werking wordt gezet.

7. Steun

De meldcode stopt niet bij een melding of overdracht naar hulpverlening: zo lang professionals zelf contact hebben met kinderen steunen zij kinderen en helpen zij gevoelens van stress te verminderen.

- De aandachtsfunctionaris onderhoudt contact met Veilig Thuis en andere hulpverlening.

8. Tips voor gesprek

Zie bijlage Algemene tips voor gespreksvoering

“Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling” (VWS, 2018).

Bijlage(n)

Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

In samenspraak met Veilig Thuis zijn standaard definities en voorbeelden opgesteld. Deze voorbeelden zijn gericht op de praktijk van het onderwijs, bijvoorbeeld: basisonderwijs, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs en leerplicht.

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none">• Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling heeft.• (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.• Poging tot verwurging.• Wapengebruik.• Geweld tijdens de zwangerschap.• (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.• Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).• Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.• Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.• Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.

-
- Acut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
 - Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
 - Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene.
 - Minderjarigen die opgesloten worden in een huis en onthouden worden van eten en drinken.
 - Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. • Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
-----------	--

Toelichting	<p>Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eer gerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.</p>
-------------	--

Signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik. Signaleringslijst 4 tot 12 jaar.

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4 - 12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld

De signalen Lichamelijk welzijn

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- te dik
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht
- overmatige masturbatie

Tegenover andere kinderen:

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- vluchtige vriendschappen (12-18)
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders:

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen:

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

Overig:

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal- en spraakstoornissen
- Gedrag van de ouder:
 - onverschillig over het welzijn van het kind
 - laat zich regelmatig negatief uit over het kind
 - troost het kind niet
 - geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren
- Gezinssituatie
 - samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
 - sociaal isolement
 - alleenstaande ouder
 - partnermishandeling
 - gezin verhuist regelmatig
 - slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Bron: 2011 Nederlands Jeugd Instituut

Algemene tips voor een gesprek met kinderen

- Ga apart met het kind in gesprek. Je kunt al vanaf heel jonge leeftijd met een mishandeld of verwaarloosd kind over zijn of haar problemen praten.
- Schend het vertrouwen van een kind niet. Doe niks zonder het kind te laten weten wat je gaat doen. Neem besluiten mét het kind, informeer het kind, betrek het kind.
- Praat met een kind in een ruimte waar jullie niet steeds gestoord kunnen worden of waar iedereen naar binnen kan kijken. Probeer schuin naast het kind te zitten, zodat het kind je niet steeds aan hoeft te kijken. Het is vreselijk spannend iets naars te vertellen aan iemand die je niet (zo goed) kent en dan ook nog diegene aan te moeten kijken.
- Of ga samen iets doen: een spelletje, een tekening maken. Ook dat maakt het gesprek minder spannend.
- Blijf als professional jezelf, een mens: word geen wandelend protocol of een professional op de automatische piloot. Behandel een kind nooit als ‘casus’, als ‘zaak’ of als ‘cliënt/patiënt’. Kinderen voelen feilloos aan of zij te maken hebben met een volwassene die er écht voor hen wil zijn of niet.
- Wees eerlijk en oprecht, geef aan als je iets niet weet of je verlegen met de situatie voelt.
- Vind het gesprek met dit kind de moeite waard!
- Geef het kind een eerlijke kans om zijn verhaal te doen, laat je (dis)loyaliteitsgevoelens over de ouders achterwege. Het kind mag ouders diskwalificeren, jij niet. Maak hierin verschil tussen persoon en gedrag.
- Wees open en ontspannen in je houding, stel niet te veel vragen achter elkaar, geef het kind de kans te bedenken hoe en wat hij wil vertellen.
- Stel open vragen, of reageer met “wat gebeurde er toen, of wat dacht je toen, wat vond je ervan”. Probeer gevoelsvragen te vermijden. Het kan voor een kind dan heel dichtbij komen. Daarnaast weten kinderen heel vaak niet hoe zij zich voelden op zo’n moment, ze proberen juist vaak niets te voelen.
- Geef bij start van het gesprek aan dat je allerlei vragen zult stellen, maar dat jij het antwoord niet weet. Als het kind iets niet weet, dan mag het dat zeggen. Je wilt ook dat het kind je verbetert als je iets verkeerd zegt en dat hij of zij het zegt als ze iets niet snappen van wat je zegt.

Bron:

https://vak.nl/downloads/Handreiking_Participatie_van_kinderen_in_de_Meldcode_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling_2018.pdf

Algemene tips voor een gesprek met ouders

Doel noemen

Je start het gesprek open en helder, waarbij je concreet het doel van het gesprek noemt. Namelijk: je maakt je zorgen en wilt deze delen met je gesprekspartner. Je bent nieuwsgierig naar hoe de ander tegen die zorgen aankijkt.

Expliciet maken

Je hebt geen geheime agenda of tactiek, maar bent eerlijk en transparant. Je noemt je zorgen expliciet en draait er niet omheen. Heb je meerdere zorgen? Benoem ze dan gelijk allemaal. Dan weet iedereen waar hij aan toe is. Start het gesprek bijvoorbeeld door te zeggen: "Ik heb 3 zorgen die ik graag met je wil delen, en die leg ik maar meteen op tafel". Bekijk hier mijn videoblog over transparantie.

Stiltes laten

Stiltes zijn belangrijk om je gesprekspartner de tijd te geven om na te denken en te reageren. Ook voor jezelf is een stilte prettig om je gedachten te ordenen en rust in te bouwen. Bekijk hier mijn videoblog over stiltes.

Stel vragen En dan het liefst open vragen. Wees nieuwsgierig naar het verhaal van de ander en vraag naar de beleving. Stel vragen waarmee je meer informatie krijgt zoals wie, wat, welke, wanneer, waar en hoe. Vermijd 'waarom', omdat je vooral boven tafel wilt krijgen wat er precies speelt. Door te vragen naar het waarom schieten mensen vaak in de verdediging, en slaan ze dicht. Dat kun je voorkomen door het gesprek open te houden.

Aandachtig luisteren

Het klinkt als een open deur, maar aandachtig luisteren is moeilijker dan je denkt! Stel je écht open voor de ander en luister goed. Laat OMA maar thuis: Oordelen, Mening en Adviezen, want die zetten de ander al gauw 'op slot'. Om zeker te weten of je het goed begrepen hebt kun je steeds een kernachtige samenvatting geven, die de ander kan bevestigen of eventueel bijstellen. Zo kan jij weer verder met doorvragen: "vertel daar eens wat meer over?" Misschien ken je het begrip LSD[...]

Uitleggen en informeren Leg uit waarom je zorgen hebt, welke verbanden er tussen die zorgen bestaan en wat de mogelijkheden zijn om er iets aan te doen. Gebruik psycho-educatie om dit te verduidelijken, bijvoorbeeld door uit te leggen: "we weten van kinderen die grensoverschrijdend gedrag meemaken dat ... en ik zie bij uw kind dat"

Rond af

Sluit het gesprek even duidelijk af als het begon. Maak een concrete vervolgspraak.

Bron: ©2016 Dessaur Trainingen